

437

Besluit van 31 juli 1976, houdende regeling van de wijze waarop bezitters van een diploma, verkregen krachtens het eindexamenbesluit experimenterend hoger nautisch onderwijs, in het bezit kunnen komen van bepaalde diploma's als bedoeld in de Wet op de Zeevaarddiploma's 1935, Stb. 456 (Besluit zeevaarddiploma's experimenterend hoger nautisch onderwijs)

Wij Juliana, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz., enz., enz.

Op de gemeenschappelijke voordracht van de Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat en de Staatssecretaris van Onderwijs en Wetenschappen, dr. G. Klein, van 27 april 1976, nr. S/S-21409, Directoraat-Generaal van Scheepvaart;

Gelet op artikel 2, derde lid, van de Wet op de Zeevaarddiploma's 1935, Stb. 456;

De Raad van State gehoord (advies van 16 juni 1976, nr. 11);

Gezien het nader rapport van de voornoemde Staatssecretarissen van 16 juli 1976, nr. S/S-22292, Directoraat-Generaal van Scheepvaart;

Hebben goedgevonden en verstaan:

HOOFDSTUK I

Algemene bepalingen

Artikel 1

Dit besluit verstaat onder:

«Onze Minister»: Onze Minister van Verkeer en Waterstaat;

«school»: een school als bedoeld in artikel 1 van het Eindexamenbesluit experimenterend hoger nautisch onderwijs (Besluit van 7 oktober 1975, Stb. 577);

«deskundige»: degene, die door Onze Minister is aangewezen om namens hem toezicht uit te oefenen op de wijze, waarop de ingevolge dit besluit vereiste dienstdtijd wordt doorgebracht door de gegadigde voor het diploma als derde stuurman voor de grote handelsvaart of voor het diploma A als scheepswerktuigkundige;

«lengte»: de lengte als bedoeld in artikel 1, eerste lid, van de Wet op de Zeevaarddiploma's 1935, Stb. 456.

Artikel 2

1. Onverminderd het in het derde lid van dit artikel bepaalde wordt onder de diensttijd, bedoeld in de artikelen 4, 5, 6, eerste lid, 7, 8 en 9, eerste lid, verstaan de tijd, doorgebracht aan boord van een in de vaart zijnd schip, begrepen tussen de data van aan- en afmonstering, blijkende uit verklaringen van de ambtenaren, ten overstaan van wie de aan- en afmonstering heeft plaatsgehad, of uit zodanige andere bescheiden, als daartoe door of vanwege Onze Minister voldoende worden geoordeeld.

2. Indien de data van aan- en afmonstering ontbreken, wordt onder diensttijd aan boord van een in de vaart zijnd schip verstaan de tijd, begrepen tussen data, die door of vanwege Onze Minister worden geoordeeld voldoende overeenkomst te vertonen met die van aan- en afmonstering.

3. Onder de in de artikelen 4, derde lid, en 7, derde lid, bedoelde vervangende diensttijd, anders dan die welke is doorgebracht aan boord van een opleidingsschip, wordt verstaan de leertijd, met voorafgaande toestemming van Onze Minister doorgebracht in een bedrijf of onderneming, begrepen tussen de data van indiensttreding en ontslag, blijkende uit een verklaring van de directie van dat bedrijf of die onderneming.

Artikel 3

Aan bezitters van een diploma van een school – afdeling navigatie of afdeling scheepswerktuigkunde – wordt op hun verzoek door Onze Minister een diploma als derde, tweede of eerste stuurman voor de grote handelsvaart, onderscheidenlijk een diploma A, B of C als scheepswerktuigkundige uitgereikt op de in dit besluit gestelde voorwaarden.

HOOFDSTUK II

Verkrijging diploma's als stuurman voor de grote handelsvaart

Artikel 4

1. Ter verkrijging van het diploma als derde stuurman voor de grote handelsvaart dient de bezitter van een diploma van een school, afdeling navigatie, tussen het tweede en het vierde studiejaar van die school te hebben dienst gedaan als stuurmansleerling, en moet hij gedurende die diensttijd onder begeleiding en toezicht van een mentor en ten genoegen van de deskundige een takenboek hebben bijgehouden.

2. De in het voorgaande lid bedoelde diensttijd bedraagt ten minste 365 dagen en moet zijn behaald:

a. hetzij aan boord van een zeeschip voor de grote handelsvaart, onder toezicht van een mentor in het bezit van ten minste het diploma als tweede stuurman voor de grote handelsvaart;

b. hetzij aan boord van een zeeschip voor de grote sleepvaart met een lengte van meer dan 40 meter, onder toezicht van een mentor in het bezit van ten minste het diploma als stuurman voor de grote sleepvaart.

3. In afwijking van het bepaalde in het tweede lid mag van de aldaar bedoelde diensttijd een gedeelte van ten hoogste 30 dagen worden vervangen door dienst buitengaats als stuurmansleerling aan boord van een ten behoeve van het onderwijs aan de school gevestigd opleidingsschip, en kan, zulks ter beoordeling van Onze Minister, daarenboven een gedeelte van ten hoogste 30 dagen worden vervangen door andere dienst.

Op de dienst aan boord van een opleidingsschip vindt het bepaalde in dit besluit met betrekking tot het bijhouden van een takenboek geen toepassing.

4. Indien de gegadigde minder diensttijd heeft behaald dan aangegeven in de vorige leden of indien het takenboek onvoldoende wordt geoordeeld of onvolledig is bijgehouden, kan Onze Minister toestaan, dat de gegadigde

door middel van een aanvullende diensttijd alsnog in staat wordt gesteld in het ontbrekende te voorzien, tenzij de hier bedoelde tekortkomingen van dien aard zijn, dat deze naar het oordeel van de deskundige niet binnen een termijn van drie maanden naar behoren kunnen worden hersteld.

De gegadigde kan slechts één maal van de in dit lid geboden mogelijkheid gebruik maken.

Artikel 5

Ter verkrijging van het diploma als tweede stuurman voor de grote handelsvaart dient de bezitter van een diploma van een school, afdeling navigatie, in het bezit van een krachtens dit besluit uitgereikt diploma als derde stuurman voor de grote handelsvaart gedurende ten minste twee jaren te hebben dienstgedaan als wachtdoend stuurman aan boord van zeeschepen in de handelsvaart met een lengte van meer dan 60 meter, dan wel op zeeschepen in de grote sleepvaart met een lengte van meer dan 40 meter, met dien verstande dat deze diensttijd voor ten hoogste een jaar mag worden vervangen door diensttijd als wachtdoend stuurman op andere zeeschepen.

Artikel 6

1. Ter verkrijging van het diploma als eerste stuurman voor de grote handelsvaart dient de bezitter van een diploma van een school, afdeling navigatie:

a. in het bezit van een krachtens dit besluit uitgereikt diploma als tweede stuurman voor de grote handelsvaart gedurende ten minste twee jaren te hebben dienst gedaan als wachtdoend stuurman, hetzij aan boord van zeeschepen in de handelsvaart met een lengte van meer dan 60 meter, hetzij aan boord van zeeschepen in de grote sleepvaart met een lengte van meer dan 40 meter;

b. na het behalen van de onder a bedoelde diensttijd een door of vanwege de school gegeven cursus scheepvaartkunde te hebben gevolgd, welke door middel van een discussie tussen de docent of docenten en de kandidaat zal worden afgesloten;

c. Na het behalen van de onder a bedoelde diensttijd met goed gevolg een proeve van kennis en bekwaamheid te hebben afgelegd op het gebied van de radarnavigatie.

2. De in het voorgaande lid onder b bedoelde cursus scheepvaartkunde omvat ten minste de verantwoordelijkheids- en beleidsaspecten, samenhangend met de functie van gezagvoerder.

Onze Minister en Onze Minister van Onderwijs en Wetenschappen stellen bij gezamenlijke beschikking een uitgewerkt programma voor de cursus vast.

3. De in het eerste lid onder b bedoelde discussie vindt plaats in tegenwoordigheid van een of meer door Onze Minister aangewezen personen, die desverlangd daaraan kunnen deelnemen.

De in het eerste lid onder c bedoelde proeve wordt afgenomen door de school, onder toezicht van een of meer door Onze Minister aangewezen personen.

4. Indien aan het gestelde in het eerste lid onder b en c is voldaan, ontvangt de gegadigde daarvan een verklaring, af te geven door de school en mede ondertekend door de krachtens het voorgaande lid aangewezen personen.

Onze Minister stelt in overeenstemming met Onze Minister van Onderwijs en Wetenschappen een model voor deze verklaringen vast.

Verkrijging diploma's als scheepswerktuigkundige

Artikel 7

1. Ter verkrijging van het diploma A als scheepswerktuigkundige dient de bezitter van een diploma van een school, afdeling scheepswerktuigkunde, tussen het tweede en het vierde studiejaar van die school te hebben dienst gedaan als leerling scheepswerktuigkundige, en moet hij gedurende die diensttijd onder begeleiding en toezicht van een mentor en ten genoegen van de deskundige een takenboek hebben bijgehouden.

2. De in het voorgaande lid bedoelde diensttijd bedraagt ten minste 365 dagen en moet zijn behaald aan boord van een zeeschip in de handelsvaart of een zeeschip in de grote sleepvaart, met een voortstuwingsvermogen van ten minste 4000 pk en onder toezicht van een mentor in het bezit van ten minste het diploma B als scheepswerktuigkundige.

3. In afwijking van het bepaalde in het tweede lid mag van de aldaar bedoelde diensttijd een gedeelte van ten hoogste 30 dagen worden vervangen door dienst buitengaats als leerling scheepswerktuigkundige aan boord van een ten behoeve van het onderwijs aan de school gebezigd opleidingsschip en kan, zulks ter beoordeling van Onze Minister, daarenboven een gedeelte van ten hoogste 90 dagen worden vervangen door andere dienst.

Op de dienst aan boord van een opleidingsschip vindt het bepaalde in dit besluit met betrekking tot het bijhouden van een takenboek geen toepassing.

4. Het bepaalde in het vierde lid van artikel 4 is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 8

Ter verkrijging van het diploma B als scheepswerktuigkundige dient de bezitter van een diploma van een school, afdeling scheepswerktuigkunde, in het bezit van een krachtens dit besluit uitgereikt diploma A als scheepswerktuigkundige gedurende ten minste twee jaren te hebben dienst gedaan als scheepswerktuigkundige aan boord van zeeschepen in de handelsvaart of in de grote sleepvaart, met een voortstuwingsvermogen van ten minste 2500 pk.

Artikel 9

1. Ter verkrijging van het diploma C als scheepswerktuigkundige dient de bezitter van een diploma van een school, afdeling scheepswerktuigkunde:

a. in het bezit van een krachtens dit besluit uitgereikt diploma B als scheepswerktuigkundige gedurende ten minste twee jaren te hebben dienst gedaan als scheepswerktuigkundige aan boord van zeeschepen in de handelsvaart of in de grote sleepvaart, met een voortstuwingsvermogen van ten minste 4000 pk;

b. na het behalen van de onder a bedoelde diensttijd een door of vanwege de school gegeven cursus scheepvaartkunde te hebben gevolgd, welke door middel van een discussie tussen de docent of docenten en de kandidaat zal worden afgesloten.

2. De in het voorgaande lid onder b bedoelde cursus scheepvaartkunde omvat ten minste de verantwoordelijkheids- en beleidsaspecten, samenhangend met de functie van hoofdwerktuigkundige.

Onze Minister en Onze Minister van Onderwijs en Wetenschappen stellen bij gezamenlijke beschikking een uitgewerkt programma voor de cursus vast.

3. De in het eerste lid onder b bedoelde discussie vindt plaats in tegenwoordigheid van een of meer door Onze Minister aangewezen personen, die desverlangd daaraan kunnen deelnemen.

4. Indien aan het gestelde in het eerste lid onder b is voldaan, ontvangt de gegadigde daarvan een verklaring, af te geven door de school en mede ondertekend door de krachtens het voorgaande lid aangewezen personen.

Onze Minister stelt in overeenstemming met Onze Minister van Onderwijs en Wetenschappen een model voor deze verklaring vast.

HOOFDSTUK IV

Nadere bepalingen ter uitvoering van de artikelen 4 en 7

Artikel 10

1. Het takenboek, bedoeld in de artikelen 4 en 7, bevat een aantal opdrachten, die door de leerling overeenkomstig de in het takenboek gegeven richtlijnen gedurende zijn diensttijd aan boord dienen te worden uitgevoerd. De richtlijnen geven tevens aan de wijze, waarop door hem in het takenboek verslag dient te worden gedaan over de uitvoering van die opdrachten.

2. De in het takenboek genoemde opdrachten dienen onder andere betrekking te hebben op de onderwerpen, die Onze Minister, vooral met het oog op de veiligheid van het schip en de doelmatigheid van de bedrijfsvoering aan boord, voor de vorming van de leerling van bijzonder belang acht.

3. In het takenboek wordt eveneens een plaats ingeruimd voor de vermelding van zakelijke gegevens zoals personalia, duur van de diensttijd, samenvatting der verrichte werkzaamheden en andere daarvoor in aanmerking komende onderwerpen; het takenboek wordt dubbelbladig uitgevoerd.

4. Onze Minister stelt in overeenstemming met Onze Minister van Onderwijs en Wetenschappen het model, de richtlijnen en de inhoud van het takenboek vast.

Artikel 11

1. De takenboeken worden door de directeur van de school tijdig vóór de aanvang van het derde studiejaar aan de leerlingen, die naar dat studiejaar zijn bevorderd, ter hand gesteld.

Gelijktijdig doet de inspecteur van het nautisch onderwijs een opgave van de naar dat studiejaar bevorderde leerlingen toekomen aan Onze Minister.

2. De leerling die zijn dienst aan boord is aangevangen, richt zich bij de uitvoering van de in het takenboek vervatte opdrachten in de eerste plaats naar de in artikel 10, eerste lid, bedoelde richtlijnen en naar de in het vijfde lid van dit artikel bedoelde aanwijzingen welke hem eventueel gedurende zijn diensttijd door de deskundige en de leraar worden gegeven, en voor het overige naar de aanwijzingen van de mentor.

3. De leerling zendt met regelmatige tussenpozen, niet langer dan twee maanden, door tussenkomst van de mentor, de kapitein en de reder een door hem behandeld deel van het takenboek toe aan de directeur van de school, waar hij als leerling is ingeschreven; hij bewaart zelf een doorslag van het betreffende deel aan boord.

4. De directeur van de school stelt de deskundige na ontvangst in het bezit van een copie van het ingezonden deel van het takenboek of stelt de deskundige in staat daarvan inzage en, indien gewenst, copie te nemen.

5. De deskundige en de leraar geven de leerling zo nodig aanwijzingen naar aanleiding van de door hem ingezonden delen van het takenboek.

6. Nadat het laatste deel van het takenboek is ontvangen, adviseert de deskundige zo spoedig mogelijk Onze Minister, die de leerling, door tussenkomst van de directeur van de school, in kennis stelt van zijn eindoordeel.

7. Het takenboek wordt bewaard in het archief van de school.

Artikel 12

1. De kapitein van het schip, waarop de leerling in dienst is, wijst de scheepsofficier aan, die als mentor zal optreden.

Hij draagt er zorg voor, dat de leerling en de mentor in staat worden gesteld, de uit dit besluit voor hen voortvloeiende taken naar behoren te verrichten.

2. De kapitein ziet er voorts op toe, dat de leerling op tijd de onderscheidene delen van het takenboek aan hem doet toekomen.

Na het betreffend deel van het takenboek van zijn handtekening te hebben voorzien, doet hij dit aan de reder toekomen, ter doorzending aan de directeur van de school.

Artikel 13

1. De mentor ziet er op toe, dat de leerling de in het takenboek vervatte opdrachten uitvoert en het takenboek bijhoudt overeenkomstig de daarin opgenomen richtlijnen en de tussentijds door de deskundige of de door of vanwege de school verstrekte aanwijzingen.

2. Voor zover de in het vorige lid bedoelde richtlijnen en aanwijzingen niet voorzien in de wijze van uitvoering van de door de leerling te verrichten werkzaamheden, geeft de mentor de leerling nadere aanwijzingen daaromtrent.

3. Indien de mentor van oordeel is, dat het opvolgen van de in het eerste lid bedoelde aanwijzingen in verband met de werksituatie of de arbeidsverdeling aan boord op praktische bezwaren stuit, overlegt hij met de deskundige en de desbetreffende leraar van de school, in hoeverre een wijziging van de aanwijzing toelaatbaar en uitvoerbaar is.

4. Indien de mentor blijkt dat de leerling, hoewel de werksituatie op de arbeidsverdeling aan boord daartoe geen aanleiding geeft, onvoldoende in staat wordt gesteld de uit het takenboek voortvloeiende werkzaamheden naar behoren uit te voeren, brengt hij dit onder de aandacht van de kapitein, onderscheidenlijk de hoofdwerktuigkundige, indien deze niet zelf als mentor is aangewezen, en geeft de mogelijkheden aan om daarin verbetering te brengen.

5. Onze Minister kan de reder aanwijzingen geven omtrent de wijze, waarop de mentor zijn taak dient te vervullen.

Artikel 14

De reder, die iemand in de gelegenheid stelt als stuurmansleerling of leerling scheepswerktuigkundige op zijn schip of schepen de ingevolge artikel 4, onderscheidenlijk artikel 7, vereiste dienstdienst te behalen, draagt er zorg voor, dat de betrokkene gedurende die dienstdienst praktisch wordt bekwaamd voor zijn toekomstige functie en dat hij, alsmede de mentor en de kapitein, in de gelegenheid worden gesteld op de juiste wijze uitvoering te geven aan het bij of krachtens dit besluit bepaalde.

Artikel 15

1. De deskundige streeft, bij de formulering van de aanwijzingen voor het bijhouden van het takenboek en voor de uitvoering van de daaruit voortvloeiende werkzaamheden, een nauwe samenwerking na met de door de directeur van de school aangewezen leraar of leraren.

2. Voor het beoordelen van in de school aanwezige takenboeken heeft de deskundige gedurende de normale uren van openstelling van de school toegang tot het schoolgebouw.

De directeur van de school bevordert, dat de deskundige in het schoolgebouw een werkvertrek ter beschikking staat, en dat hem de verder nodige faciliteiten en medewerking worden verleend.

3. De deskundigen ontvangen uit 's Rijks kas een vergoeding, voor zover de door hen aldus te verrichten werkzaamheden hun oorzaak niet vinden in het ambt dat zij bekleden.

4. Onze Minister kan een instructie voor de deskundigen vaststellen, waaraan deze bij de uitoefening van hun functie gebonden zijn.

Artikel 16

Voor zover de bepalingen van dit besluit niet voorzien in, dan wel niet rechtstreeks toepassing kunnen vinden op vervangende of aanvullende dienstdtijd, als bedoeld in de artikelen 4, derde en vierde lid, en 7, derde en vierde lid, kan Onze Minister daaromtrent nadere voorschriften geven.

HOOFDSTUK V

Slotbepalingen

Artikel 17

Ter zake van de afgifte van krachtens dit besluit uit te reiken diploma's is een vergoeding verschuldigd volgens een door Onze Minister vast te stellen tarief, te voldoen door degene die zulk een diploma verlangt op de door Onze Minister aan te geven wijze.

Artikel 18

1. Alvorens krachtens dit besluit een diploma als derde, tweede of eerste stuurman voor de grote handelsvaart onderscheidenlijk een diploma A, B of C als scheepswerktuigkundige wordt uitgereikt, dient de gegadigde aan Onze Minister de navolgende bescheiden over te leggen.

- a. het diploma van een school, afdeling navigatie of afdeling scheepswerktuigkunde;
 - b. de verklaring inzake de behaalde dienstdtijd, als bedoeld in artikel 2;
 - c. een uittreksel te zijnen name uit het geboorteregister of een ander geldig identiteitsbewijs;
 - d. een pasfoto in drievoud;
 - e. het bewijs van storting of overschrijving van het in artikel 17 bedoelde bedrag.
2. De gegadigde dient bovendien aan Onze Minister over te leggen:
- a. voor het diploma als tweede stuurman voor de grote handelsvaart: het krachtens dit besluit uitgereikte diploma als derde stuurman voor de grote handelsvaart;
 - b. voor het diploma als eerste stuurman voor de grote handelsvaart:
 - het krachtens dit besluit uitgereikte diploma als tweede stuurman voor de grote handelsvaart;
 - de in artikel 6, vierde lid, bedoelde verklaringen;
 - c. voor het diploma B als scheepswerktuigkundige: het krachtens dit besluit uitgereikte diploma A als scheepswerktuigkundige;
 - d. voor het diploma C als scheepswerktuigkundige:
 - het krachtens dit besluit uitgereikte diploma B als scheepswerktuigkundige;
 - de in artikel 9, vierde lid, bedoelde verklaring.

Artikel 19

Onze Minister stelt de modellen vast van de krachtens dit besluit uit te reiken diploma's als derde, tweede en eerste stuurman voor de grote handelsvaart, en van de diploma's A, B en C als scheepswerktuigkundige.

Artikel 20

Onze Minister kan, hetzij in een incidenteel geval, hetzij algemeen, vrijstelling verlenen van het bepaalde in de artikelen 4 tot en met 9 van dit besluit, onder zo nodig door hem te stellen voorwaarden en op te leggen beperkingen.

Artikel 21

Een duplicaat van een uitgereikt diploma wordt slechts afgegeven indien belanghebbende aannemelijk kan maken, dat het oorspronkelijke diploma verloren is geraakt.

Voor een duplicaat is een door Onze Minister vast te stellen bedrag verschuldigd ten bate van 's Rijks schatkist, tenzij het oorspronkelijke diploma verloren is geraakt ten gevolge van een oorlogsdaad of van een scheepsramp.

Artikel 22

Dit besluit kan worden aangehaald als «Besluit zeevaarddiploma's experimenterend hoger nautisch onderwijs».

Artikel 23

Dit besluit treedt in werking met ingang van de tweede dag na de datum van uitgifte van het Staatsblad waarin het wordt geplaatst en werkt terug tot 1 mei 1973.

Lasten en bevelen dat dit besluit met de daarbij behorende nota van toelichting in het Staatsblad zal worden geplaatst en dat daarvan afschrift zal worden gezonden aan de Raad van State en aan de Algemene Rekenkamer.

Porto Ercole, 31 juli 1976.

Juliana

De Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat,
M. H. M. van Hulten

De Staatssecretaris van Onderwijs en Wetenschappen,
G. Klein

Uitgegeven de *zesentwintigste* augustus 1976.

De Minister van Justitie,
Van Agt

Inleiding

De Wet op Zeevaarddiploma's 1935(Stb. 456) beoogt de veilige vaart ter zee te bevorderen door het verplicht stellen van diploma's voor de kapitein, de stuurlieden en de scheepswerktuigkundigen.

De wet onderscheidt, voor zover hier van belang, o.a. de diploma's als derde, tweede en eerste stuurman voor de grote handelsvaart en de diploma's A, B en C als scheepswerktuigkundige.

Zij geeft bovendien aan, op welke wijze diploma's kunnen worden verkregen. Dit geschiedt nl. hetzij door het afleggen van een examen voor daartoe door de Ministers van Verkeer en Waterstaat en van Onderwijs en Wetenschappen aangewezen commissies (in de wandeling het «Rijksexamen» genoemd, ter onderscheiding van het straks ter sprake komende schoolexamen; zie artikel 2, tweede lid, van de wet), hetzij door het overleggen van bepaalde nader aan te wijzen schoolgetuigschriften en het voldoen aan verdere bij of krachtens de wet gestelde voorwaarden (zie artikel 2, derde lid, van de wet), hetgeen neerkomt op het behalen van een jaar vaartijd ten genoegen van de betreffende examencommissie.

De inschakeling van de Minister van Verkeer en Waterstaat bij de verkrijging der zeevaarddiploma's berust op de overweging dat deze bewindsman, als zijnde verantwoordelijk voor de bevordering van de veiligheid ter zee, eveneens verantwoordelijkheid draagt voor het uit hoofde van die veiligheid noodzakelijke kennis- en bekwaamheidsniveau van de scheepsofficieren, dat in de onderscheidene diploma's tot uitdrukking komt.

Aan de eerste verkrijgingswijze, t.w. door middel van het Rijksexamen, kleven zekere bezwaren.

Alvorens nl. tot het Rijksexamen voor een der genoemde zeevaarddiploma's te kunnen worden toegelaten, dient de kandidaat een zekere vaartijd in een bepaalde (lagere) functie te hebben behaald¹.

Dit betekent derhalve dat de kandidaat, die achtereenvolgens wil opgaan voor het examen voor derde, tweede en eerste stuurman voor de grote handelsvaart of voor het examen voor A, B en C als scheepswerktuigkundige, telkenmale moet gaan varen, als gevolg waarvan zijn studie voor de betreffende diploma's geen homogeen karakter vertoont en, vooral op latere leeftijd, een steeds terugkerende belasting voor betrokkene betekent.

Als een bezwaar is in de praktijk ook ervaren, dat bepaalde reeds eerder gevraagde stof bij het Rijksexamen voor de naasthogere rang opnieuw aan de orde wordt gesteld, hetgeen een onnodige belasting van de kandidaat meebrengt.

Dit alles, gevoegd bij het feit dat de vooropleiding van sommige kandidaten niet optimaal is, kan in de huidige structuur in veel gevallen tot teleurstellingen leiden.

Bij toepassing van de tweede hierboven genoemde verkrijgingswijze – nl. middels overlegging van een schoolgetuigschrift en het behalen van een jaar vaartijd – behoeft geen Rijksexamen meer te worden afgelegd, zodat de aan dat examen verbonden bezwaren dan ook niet spelen.

Intussen heeft deze verkrijgingswijze tot dusverre alleen voor de laagste diploma's toepassing gevonden: de abiturienten van de schoolopleiding voor stuurmansleerling respectievelijk voor leerling scheepswerktuigkundige, die de opleiding hebben voltooid en het diploma BS respectievelijk BM hebben behaald, kunnen na het behalen van een jaar vaartijd zonder Rijksexamen in het bezit komen van het diploma als derde stuurman voor de grote handelsvaart respectievelijk het diploma A als scheepswerktuigkundige¹.

Daarnaast kent het bestaande onderwijssysteem ook wel opleidingen voor de vervolgrangen, maar deze worden niet afgesloten met een schoolexamen en een schoolgetuigschrift, zodat de verwerving van de hogere zeevaarddiploma's in deze opzet toch nog via de weg van het Rijksexamen – met alle aancliffe van dien – moet geschieden.

De met belanghebbenden plaatsgevonden beraadslagingen over de herziening van het hoger zeevaartonderwijs – mede als gevolg van de totstandkoming van de Wet op het Voortgezet Onderwijs – hebben tot een onderwijskundige opzet geleid, die het in principe mogelijk maakt ook de hogere zeevaarddiploma's zonder Rijksexamen te verwerven.

Die onderwijskundige opzet, geïnspireerd door de structuur van de «dag-h.t.s.-en», bestaat hierin, dat de totale leerstof, die thans is verdeeld over de basisopleidingen (stuurmansleerling en leerling scheepswerktuigkundige) en de vervolgopleidingen, wordt gebracht binnen het raam van één aangesloten vierjarige opleiding (t.w. twee theoretische jaren, een praktisch jaar en een afsluitend studiejaar), waarin de leerling de theoretische kennis tot en met de hoogste rang (diploma eerste stuurman grote handelsvaart c.q. diploma C als scheepswerktuigkundige) verwerft, afgesloten met een schoolexamen en bekroond met een schooldiploma.

In de bovengeschetste opzet is de verwerving van de diploma's als derde, tweede en eerste stuurman voor de grote handelsvaart en van de diploma's A, B en C als scheepswerktuigkundige niet langer afhankelijk van het afleggen van een Rijksexamen, zodat de abiturienten van deze h.t.s.-gestructureerde zeevaartopleiding geen examen meer behoeven te doen bij de in artikel 2 van de Wet op de Zeevaarddiploma's bedoelde commissies.

Teneinde te voorkomen, dat hiermede de verwerving der zeevaarddiploma's een uitsluitende onderwijsaangelegenheid zal worden en dat de Minister van Verkeer en Waterstaat tegen de achtergrond van zijn verantwoordelijkheid voor de veiligheid ter zee zijn zeggenschap in de verwerving van die diploma's – die hij tot dusver in de eerderbedoelde commissies tot gelding kon brengen – zou kwijtraken, is tussen de betrokken ministeries overeen gekomen, dat het schoolexamen onder toezicht zal staan van door de Minister van Verkeer en Waterstaat voor te dragen gecommiteerden.

De regeling van het schoolexamen, het toezicht van de gecommiteerden en de uitreiking van het schooldiploma zijn neergelegd in het «Eindexamenbesluit experimenterend hoger nautisch onderwijs», dat als zodanig een uitvoeringsbesluit van de Wet op het Voortgezet Onderwijs is.

Voor nadere bijzonderheden, die in het verband van deze toelichting overigens niet rechtstreeks relevant zijn, moge worden verwezen naar de nota van toelichting bij het aangehaalde besluit.

Met een opleiding van de boven geschetste structuur is bij wijze van experiment een aanvang gemaakt op een vijftal in het eerder genoemde eindexamenbesluit met name aangeduide hogere zeevaartscholen.

Vindt het eindexamen der experimentele opleiding zijn regeling in het zoëven genoemde besluit, de verwerving van de diploma's als derde, tweede en eerste stuurman voor de grote handelsvaart en de diploma's A, B en C als scheepswerktuigkundige door abiturienten van de experimentele opleiding wordt geregeld in het onderhavige ontwerpbesluit, dat gebaseerd is op het bepaalde in artikel 2, derde lid, van de Wet op de Zeevaarddiploma's en als het ware is te beschouwen als het complement van het «Eindexamenbesluit experimenterend hoger nautisch onderwijs».

De opzet van het ontwerp is aldus, dat na enkele inleidende bepalingen achtereenvolgens de stuurmansdiploma's en de diploma's als scheepswerktuigkundige in een tweetal hoofdstukken bespreking vinden.

Centraal staat daarbij het behalen van diensttijd als onmisbare voorwaarde voor de verwerving van die diploma's.

Afzonderlijke bespreking verdient de diensttijd voor het diploma als derde stuurman voor de grote handelsvaart en het diploma A als scheepswerktuigkundige.

Deze diensttijd wordt gevonden in het derde jaar van de experimentele opleiding, het zogenaamde «praktijkjaar»; dit heeft als bijkomende bijzonderheid, dat in die tijd door de leerling een takenboek dient te worden bijgehouden, onder onmiddellijk toezicht van een mentor.

Omdat deze dienstdienst éen in de sfeer van het schoolgebeuren éen voor de afgifte van het gewenste zeevaarddiploma van bijzonder veel belang is, wordt de kandidaat gedurende deze tijd begeleid zowel door een leraar van de school als door een deskundige van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat. Deze begeleiders kunnen aan de hand van periodiek ingezonden delen van het takenboek beoordelen of de kandidaat «op de juiste koers ligt», dan wel in de uitvoering der hem opgedragen taken bijsturing behoeft.

Een en ander is nader uitgewerkt in hoofdstuk IV van het ontwerp.

Ofschoon nauwe samenwerking tussen de leraar en de deskundige van Verkeer en Waterstaat zeer gewenst is, beoordeelt de eerste het takenboek uitsluitend voor de vraag, of de leerling aan het einde van het praktisch jaar bevorderd kan worden naar het vierde (laatste) schooljaar.

Aangezien dit in wezen een interne aangelegenheid van de school is, behoeft zij geen regeling in het onderhavige besluit.

Daar komt bij, dat een zeevaarddiploma op grond van dit besluit uitsluitend wordt uitgereikt aan diegenen, die het schooldiploma hebben behaald en dus reeds vóórdien op grond van hun takenboek naar de eindexamenklas zijn bevorderd.

Rest voor de toepassing van het besluit dus alleen de vraag, of dat takenboek naar het oordeel van de Minister van Verkeer en Waterstaat voldoende is en mitsdien de afgifte van het zeevaarddiploma rechtvaardigt.

Is dit laatste niet het geval, dan kan de kandidaat alsnog door middel van aanvullende dienstdienst in staat worden gesteld, aan de ter zake gestelde eisen te voldoen (art. 4, vierde lid j^o. art. 7, vierde lid).

Voor de uitreiking van de hoogste diploma's – het diploma als eerste stuurman voor de grote handelsvaart en het diploma C als scheepswerktuigkundige – worden in de artikelen 6 en 9 naast het behalen van dienstdienst nog enkele aanvullende eisen gesteld. Voor zoveel nodig wordt daarop hieronder teruggekomen.

Artikelgewijze toelichting

Bij de verschillende artikelen kunnen nog de volgende opmerkingen worden geplaatst.

Artikel 2j^o. artikel 4, derde lid en artikel 7, derde lid.

Hoofddregel is, dat de dienstdienst, benodigd voor het behalen van de onderscheidene zeevaarddiploma's, volledig wordt doorgebracht aan boord van een in de vaart zijnd schip. Deze hoofddregel kan echter niet in alle consequentie worden doorgevoerd voor zover betreft het diploma als derde stuurman en het diploma A.

Weliswaar moet ook de voor deze diploma's vereiste dienstdienst op een schip worden doorgebracht, maar de situering van het praktijkjaar in het derde jaar van de opleiding kan er toe leiden, dat een leerling voor wie niet aanstonds een schip beschikbaar is en die tóch met het oog op de aanvang van het vierde schooljaar weer tijdig dient terug te zijn, niet de volle 365 dagen op zee doorbrengt.

Ten einde dit bezwaar te ondervangen, openen artikel 4, derde lid en artikel 7, derde lid de mogelijkheid van vervangende dienstdienst.

Het spreekt vanzelf, dat van deze mogelijkheid, die niet als een volledig equivalent van de vaartijd kan worden beschouwd, een spaarzaam gebruik dient te worden gemaakt; er zijn dan ook enkele duidelijke beperkingen aan gesteld.

In de eerste plaats kan de vervangende dienstdienst in totaal niet meer dan 60 dagen voor leerling stuurlieden en 120 dagen voor leerling scheepswerktuigkundigen bedragen.

In de tweede plaats beoordeelt de Minister van Verkeer en Waterstaat, in hoeverre de in een walbedrijf behaalde dienstdienst in aanmerking kan komen als vervangende dienstdienst.

Ten einde te voorkomen, dat deze leertijd achteraf wordt afgekeurd omdat

het bedrijf niet geschikt wordt geacht voor het beoogde doel, is in artikel 2, derde lid, sprake van « . . . met voorafgaande toestemming van Onze Minister doorgebracht in een bedrijf of onderneming . . . ».

Het is uiteraard noodzakelijk, dat in nauw overleg tussen de school en het Ministerie van Verkeer en Waterstaat over deze zaken bij de aanvang van het praktijkjaar de nodige klaarheid wordt geschapen, opdat de leerling weet waar hij aan toe is.

Artikel 4, tweede lid, en artikel 7, tweede lid, geven een nadere specificatie van de schepen, waarop de diensttijd moet worden behaald en de kwalificaties, die de mentor moet bezitten.

Artikelen 5 en 8.

Voor deze artikelen hebben de huidige wettelijke toelatingseisen voor het Rijksexamen voor het diploma als tweede stuurman, resp. het diploma B als scheepswerktuigkundige model gestaan.

Voor wat de stuurlieden betreft, is daaraan echter een verruiming gegeven door ook diensttijd op zeesleepboten met een lengte van meer dan 40 meter in aanmerking te brengen. Ten aanzien van de scheepswerktuigkundigen leek het geboden, aan zeesleepboten de eis te stellen dat deze een voortstuwingsvermogen van ten minste 2500 pk dienen te hebben, hetgeen in zoverre een verscherping van de huidige eis betekent.

In de onderhavige artikelen zijn enkele in de praktijk moeilijk controleerbare zaken als bij voorbeeld het *zelfstandig* wacht doen, het *buitengaats* dienst doen niet overgenomen, terwijl ten slotte de redactie iets eenvoudiger is geworden o.a. door de begrippen «grote handelsvaart» en «kleine handelsvaart» samen te vatten door de aanduiding «in de handelsvaart».

Artikel 6 en artikel 9.

In de eerste leden van deze artikelen zijn, naast het behalen van de vereiste diensttijd, enkele aanvullende eisen opgenomen. Die komen neer op het volgen van een cursus «scheepvaartkunde» en, voor de eerste stuurman, bovendien het afleggen van een proeve van bekwaamheid in radarnavigatie.

Zowel voor het een als het ander geldt, dat deze onderwerpen eerst goed tot hun recht kunnen komen, als de kandidaat over een ruime praktijkervaring beschikt.

Artikel 11 schetst de globale gang van zaken met betrekking tot het takenboek.

Uit een oogpunt van doelmatigheid verdient het aanbeveling, de uitreiking van het takenboek, de in ontvangst name van door de leerling afgeleverde delen van het takenboek en de distributie daarvan onder de leraren en de deskundigen door de (directeur van de) school te doen verzorgen (zie ook het zevende lid).

Insgelijks wordt de plaatsing van de leerlingen op de schepen in principe verzorgd door de school.

Artikel 12 behandelt de rol van de kapitein. Deze heeft in hoofdzaak een taak op het gebied van de administratieve controle.

Met name wordt van hem in principe geen oordeel over het takenboek verlangd, al zal hij dat ongetwijfeld wel hebben.

Artikel 13.

Dit artikel, handelend over de taak van de mentor, legt tevens de onderlinge rangorde van de verschillende tot de leerling te richten aanwijzingen vast.

Voorop staan de richtlijnen, die het takenboek zelve bevat, daarna komen de aanwijzingen van de leraar en de deskundigen en last but not least die van de mentor (eerste en tweede lid). De mentor, als zijnde het beste op de

hoogte van de werksituatie aan boord, is de aangewezen persoon om de aanwijzingen van de leraar en deskundige op hun praktische uitvoerbaarheid te toetsen. Hij kan daarover zowel met leraar en deskundige (derde lid) of met de scheepsleiding (vierde lid) contact opnemen.

Artikel 15, eerste lid.

Op het belang van een nauwe samenwerking tussen de leraar en de deskundige werd hierboven reeds gewezen.

Met name dient te worden voorkomen, dat de leerling in de loop van het praktijkjaar onderling tegenstrijdige aanwijzingen van de leraar en de deskundige ontvangt.

Overigens beoordelen beiden het takenboek van uit een verschillende gezichtshoek, zodat een onderling afwijkend oordeel over het takenboek geenszins tot de onmogelijkheden behoort.

Artikel 16.

Het laat zich thans nog niet voorspellen, hoe dikwijls in de praktijk een beroep zal moeten worden gedaan op de mogelijkheid van vervangende diensttijd en welke faciliteiten met name het bedrijfsleven «aan de wal» alsdan zal kunnen bieden.

Het verdient dan ook aanbeveling, de gang van zaken eerst eens af te wachten en van geval tot geval te bezien welke eisen aan de vervangende diensttijd gesteld moeten en kunnen worden.

Afhankelijk van de aldus opgedane ervaring kan overwogen worden de in het onderhavige artikel bedoelde voorschriften te zijner tijd te vervatten in een meer algemene, op alle vormen van vervangende diensttijd toepasbare ministeriële instructie.

Het bovenstaande geldt, zij het in mindere mate, eveneens voor de aanvullende diensttijd.

Artikel 20.

Eerder in deze toelichting werd erop gewezen, dat met de h.t.s.-gestructureerde opleiding op experimentele basis een aanvang was gemaakt.

Insgelijks heeft het onderhavige besluit een experimentele inslag; de mogelijkheid om van de bepalingen van het besluit af te wijken moet dan ook open blijven.

De Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat,
M. H. M. van Hulten

De Staatssecretaris van Onderwijs en Wetenschappen,
G. Klein

¹ Deze examens en de voorwaarden van toelating zijn geregeld in het Reglement voor de stuurliedenexamens, Stb. 1937, 579C (laatstelijk gewijzigd bij besluit van 3 juli 1972, Stb. 372) en in het Reglement voor de examens van scheepswerktuigkundigen, Stb. 1937, 579D (laatstelijk gewijzigd bij besluit van 6 juli 1973, Stb. 338).

¹ Zie voor wat de stuurlieden betreft het Koninklijk besluit van 8 oktober 1937, Stb. 579A (laatstelijk gewijzigd bij besluit van 20 maart 1971, Stb. 172) en voor wat de scheepswerktuigkundige betreft, het Koninklijk besluit van 8 oktober 1937, Stb. 579B (laatstelijk gewijzigd bij besluit van 6 juli 1973, Stb. 338).